

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus II. An, & quæ impotentia dirimat matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

& in femina respectu virorum omnium, aut tantum aliquorum.

1263. Not. præterea, quod *impotentia* rursus alia sit *perpetua*, quæ absque peccato, vel corporali periculo, tolli non potest, per opus humanum, ut expressè colligitur per sensum contrarium ex *c. fraternitatis, de frigidis*; alia *temporalis*, quæ tolli potest per opus humanum sine peccato, vel corporali periculo. Per *corporale periculum* ab aliquibus intelligitur, probabile periculum gravis morbi; sic Hentiquez *de matr. l. 12. c. 7. n. 6.* ab alijs tale, quod tolli non potest absque periculo mortis; sic Innoc. in *cir. c. Fraternitatis. n. 16.* & hoc communis sententia tenet; nempe per corporale periculum debere intelligi *periculum mortis*; quia grave periculum mortis æquivalet morti; sic gloss. communiter recepta in *c. Fraternitatis V. corporali.* Sanchez *l. 7. d. 93. n. 18.* & alij communiter.

1264. Ex hoc colliges. 1. illam impotentiam esse perpetuam, quæ tolli non potest per opus humanum licitum, absque gravi periculo mortis; quæ verò iudicio medicorum removeri potest per opus humanum, & licitum, absque gravi mortis periculo, etiam si patiens impedimentum recuset sustinere illam curationem, imò nec teneatur subire, non esse censendam impotentiam perpetuam. Nam perpetuitas impedimenti non perdetur ex voluntate patientis illud, nec ex eo, quod tollatur, vel non tollatur; sed ex eo, quod spectat rei naturam tolli, vel non tolli possit absque periculo vitæ; sic Castropalaus *d. 4. de sponsal. p. 14. q. 1. n. 5.* & alij. Hinc impotentia sive naturalis (hoc est, à natura proveniens) seu accidentalis, quæ scilicet est ab extrinseco, & aliunde, quæ tolli potest successu temporis (nimis enim crescente ætate) vel arte chirurgicâ sine gravi corporis periculo, vel ordinarijs Ecclesiæ remedijs per consuetas preces, & exorcismos; vel absque novo maleficio, seu demonis concursu, & peccato, dicitur temporalis. Censetur tamen adhuc perpetua, esto tolli possit per miraculum, vel artem magicam aut cum periculo damni corporalis. Nam ad hanc perpetuitatem non attenditur remotionis possibilitas, nisi evenire possit opere humano, licito, absque corporis periculo, ut colligitur ex *cir.*

c. Fraternitatis. ibi: non attendentes, quod impedimentum non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum per opus humanum, absque corporali periculo potuit removeri. Potest autem ejusmodi impotentia viri, vel femine antecedere, vel subsequi matrimonium. Si fuit in viro, vel femina prius, quam contraxerint, antecedens dicitur; si primum post matrimonium rite contractum, vel uni eorum, vel utrique accidit, consequens, seu *super-veniens* vocatur.

ARTICULUS II.

An, & quæ impotentia dirimat matrimonium.

Quæstio est 1. *an impotentia ad copulam, naturalis & perpetua, dirimat matrimonium?* R. quod sic, si sit antecedens matrimonium. Hanc sententiam vocat Castropalaus *cir. q. 2. n. 1.* certam omnium Doctorum; quia sic non potest se obligare ad constituendum alteri jus, quoad usum ætivum, vel passivum sui corporis, sibi perpetuò impossibilem; & constat ex *c. 1. & 3. cum reliquis h. r.* Nam *c. Accepisti. 1. h. r.* dicitur, *si illa, quæ uxore tua esse debuisset, idem affirmat, quod tu dicis* nempe, quod licet eam etiam per annum habueris, tu tamen esses tam *frigida nature, ita ut non potueris coire cum illa, vel cum aliqua alia, & probari possis per verum iudicium, ita esse, ut dicitis, separari potestis; eâ tamen ratione, ut si tu post aliam acceperis, reus perjuryi ad iudicaris: & iterum post peccatam penitentiam priora connubia reparare debebis.* Et *Quod sedem. 2. eodem, ibi:* sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus conjugio: *sic qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur. c. ex literis 3. eod. ibi:* respondemus igitur, quod si vitium illud mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit adjuvari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem; & passim alibi.

Quæstio est 2. *an impotentia naturalis dirimat matrimonium impotentis cum quovis alio, vel tantum cum certis?* R. si sit absoluta, impeditur matrimonium cum quovis alio alterius sexus; si tantum respectiva, solum cum ijs, respectu quorum est;

est; ratio est eadem; quia tunc ei, respectu cuius est impotens; constitueri non potest jus sui corporis ad usum activum, vel passivum per copulam conjugalem.

1267. *Quaestio est. 3. quid sit dicendum de impotentia ad copulam solum accidentali, si simpliciter sit perpetua, & matrimonium antecedens? R. idem dicendum, quod in prioribus de impotentia naturali perpetua, & antecedente; tam absoluta, quam respectiva. Ratio est eadem, quia promissio impossibilitatem nullam parit obligationem, consequenter nec jus, aut debitum matrimonij.*

1268. *Quaestio est. 4. an impotentia antecedens, sed solum temporalis praestet impedimentum dirimens matrimonium? R. negative, sive sit a natura, sive aliunde, etiam si sit absoluta; constat ex c. Fraternitatis. 2. Quamvis igitur. Ubi mulier propter arctitudinem a marito separata, postquam Ecclesiae constitit, arctitudinem illam fuisse solum temporalem, restituta est primo, a quo separata est. Dictum capitulum sic loquitur: *Fraternitatis tuae litteras receperimus, continentes, quod mulier cuidam viro matrimonialiter nupsit, cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipso cognosci. Licet autem per Archipresbyterum tuum super hoc fuisses edoctus; tu tamen volens habere certitudinem pleniorum, quasdam matronas tuae paraciae providas, & honestas, ad tuam praesentiam evocasti, districte illis injungens, sub periculo animarum, ut mulierem ipsam prudenter inspicerent, & perquirent diligenter, utrum idonea esset ad viriles amplexus? quae in fide sua tibi asseruere constanter, quod eadem nunquam poterat esse mater, aut conjunx, tanquam cui naturale deceret instrumentum; unde inter ipsam, & virum divortium celebrasti, mulierem inducens, ut ad religionem aliquam se transferret, perpetuam continentiam servatura: & viro licentiam tribuisti, ut uxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem postea, quod mulier invenit, qui feras hujusmodi referavit, & abiciens continentiam, quam promissit, G. latori praesentium super nupsit.**

1269. *Quamvis igitur semiplene nobis expresseris, quomodo dicta mulier se promiserit continentiam servaturam, utrum videlicet simplici verbo, an voto solemnium*

utrumve ad religionem transierit, ut promissit; an contra promissionem suam in domo remanserit; & qualiter feras illas fecerit referari: utrum videlicet artificio medici, an concubitu viri, seu alio quolibet modo: nos tamen perspicaciter attendentes, quod impedimentum illud non erat perpetuum; quod praeter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri: sententiam divortij, per errorem licet probabilem novimus esse prolatam, cum pateat ex post facto, quod ipsa cognoscibilis erat illi, cujus simili commiscetur: & ideo inter ipsam, & primum virum dicimus matrimonium extitisse; quare inter eam & praefatum Guil. matrimonium non esse censemus, eosque praecipimus ab invicem separari.

Et si praedicta mulier ad religionem transiit (sicut asserit, promississe) primus vir, qui non cognovit eandem, cum ea remaneat, cum qua postmodum Ecclesiae auctoritate contraxit; alioquin ea dimissa, debet ad illam redire, cum qua primo contraxit, nisi se voto mulier illa constrinxerit ad continentiam observandam, ut intelligatur per hoc cum praefato Guil. fornicata fuisse, vel nisi se fornicario modo alij viro miscuerit, ut primus vir praetextu fornicationis, ejus velit consortium declinare: nam si tantum simplici verbo se promissit continentiam servaturam, & postea in conspectu Ecclesiae nupsit memorato Guil. quamdiu articulus iste dubitabilis erat, praesumpti non debet, quod fornicaretur cum illo, sed amodo non debet cum illo aliquatenus remanere. Per haec autem quaestionem illam noveris esse solutam, qua quaeritur, utrum ea, quae adeo arcta est, ut nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo levis, sed forte tam gravis, ut ex ea mortis periculum timeatur; ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi? similiter illa, quae viro, cui nupsit, adeo arcta est, ut nunquam ab eo valeat deslorari: si ab eo sit per judicium Ecclesiae separata, & nubit alteri, cui arcta non sit, & per frequentem usum secundum, reddatur etiam apta primo: utrum ad eum redire debeat, cum quo prius factus fuerat conjugale? De talibus autem non est facile judicandum; cum finale judicium pendeat ex futuro.

Dices;

1270. Dices: matrimonium inter impuberes contractum, nullum ac irritum est, & tamen nihil obstat, nisi impotentia temporalis ad copulam. R. illud matrimonium non esse nullum jure naturali, sed tantum Ecclesiastico, adeoque non ratione impotentiae præcisè, sed ob defectum ætatis; quam jus Ecclesiasticum in contrahentibus matrimonia exigat. Et ideo cum illis, licet tunc temporaliter impotentibus, Ecclesia dispensare potest, ut, etiam ante potentiam ad copulam, validè contrahant; non autem cum impotentibus perpetuò propter rationem in supra dictis allatam.

1271. Ex dictis colliges. 1. Si vir vas femineum penetrare non possit, tametsi in illius introitu semen verum effundat, censi debere impotentem ad matrimonium. Nam illa feminatio non sufficit *per se*, ut conjuges fiant una caro, tametsi aliquando per accidens naturali virtute matricis aliqua pars feminis intromittatur; sic Castropal. *cit. n. 1.* Similiter si vir potens sit vas femineum penetrare, impotens tamen effundere semen per se generationi aptum, matrimonio ineptum esse. Nam ob id Sixtus V. anno 1587. definivit, Eunuchos, utroque testiculo carentes, jure naturæ incapaces esse matrimonij; quia, licet possint vas femineum penetrare, non tamen possunt emitte semen per se aptum generationi; ita Sanchez *l. 7. d. 92. à n. 7.* Secus est, si tantum uno sint orbatu testiculo; quia tunc emittere verum semen possunt.

1272. Colliges 2. in femina solam impotentiam feminandi non obstat matrimonio; quia probabilius est ad generationem per se non esse necessariam feminationem feminæ; ita Sanchez *cit. n. 9.* contra quosdam Doctores, quibus adhæret Gaspar Hurtad. *d. 22. diff. 5.* Sterilitas autem, seu sola impotentia ad generationem, non obstat matrimonio; ita D. Thomas *in 4. d. 34. q. unic. a. 2.* quia sterilitas sola non facit impotentem feminare vero semine, & apto naturæ suæ generationi, esto per accidens (ob temperamentum talis subjecti) ab hac impediatur. Licet autem impotentiam ortam ex maleficio non posse perpetuam esse, censeat glossa in *c. fin. 33. q. 1.* & in *c. Fraternalitatis, de Frigidis*; Innoc. in *c. Laudabilem eod.* posse tamen illam esse perpetuam rectius docuit D. Thomas in *4. d. 34. q. unic. a. 3. in o.* & alij commu-

niter, ut colligitur ex *c. fin. usu & consuetudine Ecclesiæ approbato*, imò & experientia. In dubio autem, an sit perpetua, vel temporalis, triennium ejusmodi conjugibus conceditur, quo carnali copula vacare debent, quam si perficere non possint, declarandum erit, esse perpetuam, ex *c. fin. de frigid. cum communi Sanchez l. 7. d. 94. à n. 12.*

Præterea not. hoc impedimentum matrimonij à Sanchez *l. 7. hic. d. 92. n. 2.* defini, *vitium naturale, vel accidentale*, impediens coitum, intellige perfectum juxta n. 460. nascitur ex defectu corporali, quem triplicem fecerunt veteris juris canonici compilatores, videlicet, *frigus, maleficium, & impotentiam coeundi*, propterea sub hoc triplici defectu inscribentes præsentem titulum; de quibus vide dicenda in seqq.

ARTICULUS III.

Quid operetur impotentia superveniens matrimonio contracto.

R. quòd impotentia superveniens matrimonio consummato, illud non dirimat, licet foret absoluta, & deinceps perpetua; sive proveniat à natura, sive aliunde. conf. ex *c. Hi, qui, 32. q. 7.* ibi: *hi, qui matrimonium sani contraxerunt, conjugia talium solvi non debent, licet membris truncentur, aut à Barbaris exsecti fuerint.* Et ratio sumitur ex omnimoda indissolubilitate matrimonij consummati; de qua dicemus infra.

Dices: ergo saltem dirimet matrimonium ratum tantum, si ei superveniat, & perpetua sit? videtur quòd sic ex *c. quod proposuisti 32. q. 7.* ubi dicitur, *quod si vir muliere infirmitate correpta, nec valente debitum reddere, continere non poterit, nubat magis.* sic Gregorius III. ad Bonifac. Episcopum: & *c. ex literis, 3. h. r.* ubi ad casum de muliere, qua, quia vir ejus ei debitum reddere non poterat, tam gravem infirmitatem contraxit, ut omnino viro facta sit inutilis, & instrumentum ejus impeditum ita, quòd vir ei commisceri non potuit, Alexander III. respondit: *Si vitium illud mulier à natura contraxit, nec opem medicorum poterit adjuvari, viro aliam accipiendi, liberam tribuas facultatem;* ergo, si primum superveniet matrimonio, hoc solvitur, si tantum ratum sit, ut in hoc